

Ateljeensa pitkän
pöydän ääressä Åsa
Hellman mahtuu
tekemään suuriakin
töitä. Puolivalmiit
työt voi jättää
pöydälle tai hyllyihin
seuraavaa
työskentelykertaa
varten.

Komeista puista oli
onneksi muutama
jäljellä Äsan
muuttaessa taloon,
joka on Porvoon
käsityöläiskorttelissa.

Ruukkurouvan urakka

Keramiikkataiteilija Åsa Hellmanin jugendtalo
Porvoossa on rakennettu 1906. Paljon työtä piti kuitenkin
tehdä, ennen kuin laiminlyöty talo heräsi henkiin.

Teksti Tuula Salakari Kuvat Jaakko Lukumaa

Kun keraamikko Åsa Hellman kertoi asuvansa 1906 rakennetussa talossa, kuvitelin tiemme johtavan Porvoon vanhaankaupunkiin, mutta päädyimme lähes teollisuusalueelle, vanhaan Tarmolan käsityöläiskortteliin.

”Vanhempani ostivat tämän talon, kun muutin Porvooseen vuonna 1993”, Åsa Hellman kertoo. ”Olin työskennellyt 20 vuotta Pot Viaporin yhteispajassa Suomenlinnassa, ja oli korkea aika saada oma työhuone. Poikani Simon oli tuolloin kolmevuotias, ja halusin muuttaa hänen kanssaan lähemmäs vanhempiani.”

Sattuman kautta Hellmanin perhe päätyi käsityöläiskortteliin ja tämän talon pihamaalle. Kaksikerrok-

sisessä puutalossa on aikoinaan asunut monta perhettä. Pihalla oli lähes kymmenen autopaikkaa ja monta moottoripyörää. Siellä oli myös hirsinen piharakennus, jossa alunperin oli ollut puuliiteri, huussi ja sen vieressä edelleen toimiva kaivo.

Alkuperäiset piirrokset apuna

”Hetimitä, kun astuin ovesta sisälle, tiesin, että tämä on minun paikkani. Talossa oli paljon mahdollisuuksia, ja piharakennuksesta sain ateljeen. Silloin en vain tajunnut, kuinka ison urakan otin”, Åsa Hellman muistelee.

Aikoinaan talo oli ollut oikein hieno jugendtalo, mutta 1970-luvulla sitä oli modernisoitu ja osin pilatutkin. Åsalla on tallella alkuperäiset piirrokset vuo-

Vuonna 1906
rakennetun
hirsirakennuksen Åsa
kunnosti
ateljeekseen.

Keittiön kutsuva tunnelma syntyy vanhoista huonekaluista. Osa on perittyjä, osa kirpputori- ja siirtolavalloittajia. Pohjalainen talonpoikaisspöytä on äidiltä peritty, Bellman-tuolit ovat äidin kummitädeiltä saatuja. Korkeaselkäinen tuoli oli alun perin maalattu mustaksi, ja se oli ollut valokuvaajan käytössä. Tyynyllä makoilee Clarissa von Hellman, jota Lissuksi kutsutaan, kun hän on varastanut ruokaa tai käyttäytynyt muuten huonosti.

Harmaan kaapin päällä on ruotsalaisen Gunilla Kihlgrenin puhaltama lasimaljakko, jugendtyyliset kynttilälajalat sekä vanha ranskalainen peili.

delta 1905, joten hän tietää, minkälainen talo on ollut. Julkisivuoli joutunut kokemaan kovia vuosien varrella. Vanhat ikkunat oli vaihdettu uusiin ja talon nikkariniloiset koristeistat oli tuhottu. Åsa halusi palauttaa sen, mikä kohtuullisella vaivalla oli mahdollista.

Åsa suunnitteli ja hänen veljensä arkkitehti Karl Johan Hellman teki lopulliset piirrokset ja auttoi muutenkin.

Olohuoneen kaakeliuunin vieressä on Åsan keraaminen ryijy. Se on perinteisen tulppaaniryijyn inspiroima. Nukat on tehty yksitellen. Kalusteet ovat perittyjä, samoin kukkamaalattu arkku. Maalaus vasemmalla

Perityt huonekalut ja lavalöydöt ovat eri aikakausilta mutta sopivat mukavasti yhteen.

Talon alkuperäinen väri selvisi vanhoja maaleja raaputtamalla. Talo maalattiin tuota mallia mukaillen mutta vaaleammilla sävyillä. Joka viides vuosi talon eteläpuoli on maalattava uudelleen, sillä aurinko haalistaa sen. Sen Åsa tekee mielellään, sillä hän haluaa säilyttää talon hyvässä kunnossa. Ikkunanpuutteisiin hän suunnitteli näkinkenkäkoristeita, joihin teki savesta mallit.

"Toimitin prototyyppit entisöijä Pirjo Weckströmille, joka teki koristeet puusta ja niin hyvin, etteivät ne ole vuosien saatossa vääntyneet suuntaan eivätkä toiseen", Åsa kertoo.

Piha viheriöi ja hyvin hoidettu hiekkatie vie puiden >

on Olavi Marttilan, joka oli alun perin keraamikko, ja keskellä on Åsan isän Åke Hellmanin maalaama asetelma. Keraamiikka on Åsan omaa tuotantoa.

Kirjaston seinien sävy on puuterin punainen, lattiaa somistavat mustavalkoiset raidat. Vanhan kirjakaapin päällä on Äsan äidin Karin Hellmanin maalaus.

välistä ovelle. Käydään sisälle. Siellä nähtävää ja koettavaa vasta onkin.

Keräilijä jo 12-vuotiaana

Åsa Hellmanin kädenjälki näkyy jo lasitetulla kuis-tilla. Siellä on pieni istuinryhmä ja kauniita koriste-esineitä, kuten piianpeili ja kruunu. Täällä Åsa istuu viileinä aamuina lukemassa päivän posteja ja nautti-massa aamukahvista koira seuranaan.

Seuraavana on tilava keittiö. Siellä mielenkiintoa herättää muun muassa korkeaselkäinen tuoli.

”Löytäessäni tuolin siirtolavalta luulin sen olevan vanha sairaalan selänsuoristustuoli. Myöhemmin minulle selvisi, että ennen vanhaan tällainen kuu-luikin valokuvajaajan varusteisiin. Tuolin avulla kuvaa-ja sai kohteensa istumaan ryhdikäänä.”

Keittiön pääsävyt tulevat oljenkeltaisista seinistä ja talonpoikaikalusteiden hieman kuluneista pinnoista. Keittiön kaappien ja työtason välillä sai keraamikon itse suunnittelemat, käsin prässätyt kaakelit. Kaap-pien päälle ja ikkunalaudoille emäntä on tehnyt her-kullisia asetelmia omasta keramiikastaan ja kollegoila-taan vaihtokaupassa saamistaan astioista.

”Olen kerännyt pienestä pitäen kaikkea, muun muassa mustepulloja jo 11–12-vuotiaana.”

Åsalla on Arabiaa ja Kupittaaan Savea sekä taidet-ta. Åsa on taiteilijasukua: hänen isänsä professori, tai-demaalari Åke Hellman (s. 1915) on edelleen vireä, ja hänen äitinsä Karin Hellman (1915–2004) oli myös kuvataiteilija.

Seinän värinä Nuubian sininen

Keittiö on Åsa Hellmanin lempipaikka. Siellä on aamupäivällä kaunis valo ja ikkunasta näkyy puutar-ha, jonka hoitoa emäntä on vihdoon päässyt harjoit-telemaan.

Sitten on vuorossa Sininen salonki eli olohuone, jonka tunnelma sinertävien seinien ansiosta on vii-leämpi kuin keittiön. Seinät maalattiin vaaleansini-sellä sävyllä, jota Åsa kutsuu Nuubian siniseksi. Maalit sekoitettiin paikan päällä.

”Muutin koko ajan sävyjä, ja olisin halunnut vielä vaaleampaa, mutta maalarit eivät totelleet. Ystävälle-ni he olivat kertoneet, ettei Åsa kuitenkaan asiaa huo-maa, jos tällä sävyllä maalaamme”, Åsa nauraa.

”Egyptiläiset käyttivät tätä kuparipitoista sävyä kalkkimaalauksissa. Terrakotan kanssa se on kaunis yhdistelmä.”

Olohuoneen komeat lattiat ovat alkuperäiset, mut-ta siellä myös näkyy selvimmin, että tilat ovat joskus olleet korkeammat. Ovien karmit Åsa on tarkoituk-sellisesti maalannut eri sävyllä. ”Ne saavat vähän hyp-piä”, hän toteaa.

Olohuoneessa on muun muassa Yngve Ekströmin 1950-luvulla suunnittelema Lamino-nojatuoli, joka on peräisin ystävän vintiltä ja puuseppä Gustav Åströ-min kunnostama.

Uusrenessanssi-tyyliset tuolit Åsa on perinyt tädil-tään, ne ovat todennäköisesti Pietarista. Pienen tam-

misen pöydän hän toi 1980-luvulla Lon-toosta työskennel-tyään siellä keraa-mikkona neljä vuotta.

Väri vaihtuu huo-neesta toiseen. Kir-jaston tapetin sävy on puuteroitu terra-kotta, kuten rooma-laiset seinät muinoin. Tämän huoneen kalustukseen kuuluu 1800-luvun pohjan-maalainen kirjoitus-pöytä ja kirjakaappi, jonka päällä on muun muassa Åsan äidin tekemä öljymaalau-s, jossa on Åsan lapsuu-den koira Bettina.

Makuuhuoneessa väri on sama, mut-ta sävy hieman vaa-leampi, lämmin persikka. Sängyn yläpuolella on Åsan äidin tekstiili-applikaatio ja päiväpeitteen päällä nukkuu elokuvapu-vustaja Marjatta Nissisen valmistama taikurinukke.

Viimeisenä muttei vähäisimpänä talon alakerrassa on vielä suurehko huone, joka nyt etsii muotoaan, kun Åsan poika jatkaa muualle opiskelemaan. Tähän huo-neeseen Åsa on koonnut muun muassa kustavilaisen harmaita vanhoja kaappeja, työpöydän sekä koko jou-kon seinäteoksia.

Työtilat piharakennuksessa

Paljon aikaa kuluu myös yli satavuotiaassa pihara-kennuksessa, jossa Åsalla on nyt upeat työtilat. Siellä ovat polttouunit ja useita metrejä pitkä työpöytä, jolla mahtuu tekemään suuriakin teoksia. Takahuoneessa on myös pieni myyntinäyttely.

”Ruukkuja on joka puolella, mainitse vain väri tai muoto, jota kaipaat”, Åsa sanoo.

Vaikka Åsa Hellman viihtyy talossaan, aina silloin tällöin hän kaipaakaan takaisin pääkaupunkiin ja merelli-seen Suomenlinnaan, mutta eihän matka sinne ystä-viä tapaamaan ole pitkä. Teollisuusalueen läheisyy-den hyvä puoli on se, että tekijät löytyvät helposti, kun tarvitsee apua. ”Tämä talo sopii minulle kuin hansikas käteen”, Åsa sanoo. ”Ruukkujakin täällä on joka puo-lella, mainitse vain väri tai muoto, jota kaipaati!” ■

➤ Åsa Hellmanin teoksia on mukana keramiikan Ceramega-suurnäyttelyssä 9.9. saakka Voipaalan tai-dekeskuksessa Sääksmäellä, www.valkeakoski.fi.

Lasiverannalla Åsa piirtää luonnoksia. Seinällä on hänen keramiikkareliefinsä, jota on inspiroinut Sri Lankan -matka. Kristallikruunu on todennäköisesti 1940-luvulta. Piianpeili on Kokkolasta. Kannu ja kulho ovat matkamuistoja, perinteistä ranskalaista talonpoikaista keramiikkaa.

Work by Åsa Hellman from 1970 → onwards

Åsa Hellmanin keramiikkaa viideltä vuosikymmeneltä

Kukkulat-reliefi, 2006, on Toscanan- matkan inspiroima. Taiteilijan kehittämää keraamista mosaiikkiteknikkaa. Kivitavaraa, koristelussa savilietepohjaisia engobevärejä ja lysterilasitusta.

Kaakelisommitelma Non parelli, 47 x 47 cm. Korkeapolttoista kivitavaraa, käsinprässäystä, engobevärejä ja lysterilasituksia. 2007.

Raidallinen dreijattu teekannu 1980-luvulta. Engobekoristelu ja kylmävahateknikka.

Dreijattu teekannu kuuluu Pompeiji-sarjaan 1970-luvulta. Korkeapolttoista kivitavaraa.

White Tulip -kivitavaravati, reliefipinta, engobe ja lysterilasituksia, halkaisija 47 cm. 2011.

Seireeni -veistos oli 1997 mukana Arabian museon gallerian Åsa Hellmanin näyttelyssä Kreikkalaisia jumalia savesta. Pituus noin 60 cm, omistaja Schildts & Söderströms.

Helsingin kaupungin taidetoimikunnan tilaama reliefi Matkailija Kaarelan ruotsinkielisellä ala-asteella. Pituus 4 metriä, 1995.

Zanzibar-niminen dreijattu ruukku, korkeus 51 cm. Raidat on tehty kylmävahateknikalla käyttäen myös mustaa engobeväriä. 2011.

Snowflower-reliefi on kivitavaraa, jossa on käytetty taiteilijan valmistamia keraamisia mosaiikkipaloja. Koko on 34 x 44 cm, 2009.